

HOLLÓ ZSUZSANNA

Az állapotot kifejező múlt idejű melléknévi igenév a francia nyelvben

Nyelvtudományi doktori iskola

Bevezetés

A múlt idejű melléknévi igenévi alak igéből képzett, például: *dirigé, fini, pourvu, mort*. A negatív prefixummal ellátott alakoknak nincs igei megfelelője – ezek önálló melléknevek, pl.: *inconnu, dépourvu, dégarni, inédit*. Léteznek főnévisült particípium alakok is: *l'assemblée, le revenu, le permis*, stb..

Az igéből képzett particípium elsősorban az összetett igeidők képzésében játszik szerepet (*être* vagy *avoir* segédigével) aktív szerkezetben. Ekkor a mondat folyamatot fejez ki. Azonban, más szerkezetekben is előfordul, ahol különféle grammatikai, szemantikai, szintaktikai illetve pragmatikai tényezők alapján nem csak folyamatként, de állapotként is értelmezhető a particípium.

Nem arra keressük a választ, *miért* állapotot fejez ki, hanem *milyen esetekben* tekinthető annak. Célunk, hogy összefoglaljuk ezeket az eseteket¹. A megfigyelés alapvetően a fokhatározószó-melléknév együtt-előfordulásokra korlátozódott, ezért nem tudunk beszámolni minden olyan jelenségről, amiben megtalálható. Ezzel szemben számot tudunk adni más egyedi esetekről.

Az ige aspektusa

Egy megnyilatkozás aspektusának meghatározása az ige lexikális aspektusán alapszik. Vikner² (1985) a világban előforduló helyzeteket három típusra osztotta fel: állapot, folyamat, esemény. Az állapot és a folyamat befejezetlen, vagyis atelikus helyzetekre vonatkozik, az esemény maga pedig befejezett, más néven telikus. Az igék szemantikájára ugyanezek az osztályok érvényesek³. Telikus igék azok a kifejezések, amelyek pillanatnyi vagy elhúzódó eseményre utalnak, például: *livrer, prendre, plier, rejeter, couper, fermer, vider, renouveler, élever, allonger*. A telikus ige az jellemző, hogy van egy elérhető végpontja, vagyis az esemény az adott időtartomány végén lezárt, teljes. Ez a fogalom különbözik a „befejezés” fogalmától, mert egy szituáció lehet telikus anélkül, hogy befejeződne: „*Cédric construisait la maison (et il la construit toujours)*.”, és lehet befejezett anélkül, hogy telikus lenne: „*Il a nagé*”. Az atelikus helyzeteknek nincs valódi végpontja, az adott időtartomány tetszőleges osztatairól is elmondható, hogy a cselekvés, folyamat fennáll. Az atelikus igék folyamatra vagy állapotra utalnak: *soigner, user, nettoyer, imiter, jouer, vexer, choquer, remuer, dégoûter*.

¹ A vizsgálatot a FRANTEXT, francia nyelvű korpusz alapján végeztük. Ez nagyjából 70 millió szót, 1117 szöveget és a XX. századi, az 1900-tól 2000-ig terjedő időszak irodalmi műveit tartalmazza.

² VIKNER 1985, 97.

³ LEFEUVRE 2004, 3–4.

Egy megnyilatkozás vagy tagmondat aspektusa azonban nem mindig azonos a benne szereplő ige aspektusával: „*La lumière a été allumée.*”, „*La lumière est allumée*”. Az *allumer* ige telikus eseményre utal. Az első mondat folyamatot fejez ki, dinamikus értelmezést kap, ezzel szemben a második állapotot fejez ki, statikus értelmezést kap.

Általánosságban, akkor beszélünk állapotot kifejező megnyilatkozásról: a, „ha semmi nem történik, semmi nem változik, a kapcsolat a résztvevők és egy bizonyos tulajdonság között teljes mértékben állandó marad.” (cf. Vikner, 1985). b, Állapotnak tekinthető egy telikus folyamat eredménye is. c, Ha több esemény történik, akkor az állapot háttéreseményként szolgál.

Célunk a statikus értelmezésű mondatok elemzése. Ehhez az ige lexikális aspektusán kívül figyelembe kell venni más tényezőket is. Ezek nem csak nyelvi, hanem nyelven kívüli, azaz pragmatikai szempontok.

A megnyilatkozás aspektusa

Nyelvi tényezők

A mondatnak az aspektus szempontjából releváns nyelvtani elemei a következők: a, az ige lexikális szemantikája (aspektusa és jelentése); b, az ige külső argumentumának jelenléte vagy nem jelenléte, illetve annak szemantikája; c, az igeidő (tense). Az igés szerkezeten kívül az időhatározói csoport is megváltoztathatja a mondat aspektusát.

Nyelven kívüli tényezők

A mondat helyes értelmezéséhez a fent említett kontextusbeli tényezők és egy másik eszköz, a pertinencia⁴ elvének kombinálása alapján jutunk el. Eszerint az emberek közötti kommunikációban a befogadó a beszélő/szöveg szándékát kognitív folyamatok alapján értelmezi, azaz hipotéziseket állít fel. A folyamat alatt a régi információhoz kapcsolódó újak vagy megerősítik vagy gyengítik a már felállított hipotézist. A pertinencia annál nagyobb, minél több kognitív hatást produkál a beszélő/szöveg, és a befogadónak minél kevesebb erőfeszítést kell tenni az információ feldolgozásához. Tehát nemcsak a nyelvészeti tényezők alapján von le következtetéseket a befogadó, hanem a kognitív környezete alapján is, ami az előző hipotézist (a rövid távú memóriából származó információkat), a fizikai valóságot és a világról alkotott enciklopedikus ismereteit (a hosszú távú memóriából származó információkat) foglalja magába. Ezen elmélet szerint tehát egyidejűleg statikus és dinamikus értelmezést is tulajdoníthatunk egy mondatnak, tagmondatnak, de a kontextus, a relevancia elmélet által megfogalmazott gazdaságossági megfontolások és az események sorrendje magyarázatot adnak a kétértelműség feloldására.

⁴ HELLAND 2002, 146–149.

A participium szintaktikai funkciói⁵

A participium egyértelműen folyamatot fejez ki, amikor az összetett igeidők képzésében vesz részt aktív szerkezetben. A passzív és különféle szintaktikai szerkezetek elemeként is megtalálható, dinamikus és statikus értelmezésben egyaránt.

Azokat a mondattani szerepeit vesszük sorra, amelyekben a leggyakrabban fordul elő.

(1) Passzív szerkezetben: „*Notre ferme sera complètement rasée.*”, ezen belül is elliptikus⁶ szerkezetekben, mint: a, körülményhatározói értékkel bíró alárendelésben: „*Entièrement pris par les examens de fin d’année, il ne pouvait se déplacer à Boston.*” b, vonatkozó alárendelt mellékmondatnak megfelelő szerepben: „*J’ai cru démêler ça chez cette jeune personne, parfaitement élevée d’ailleurs.*”

(2) *être*+participium szerkezetben, ahol az ige intranszítív: „*Il est évanoui.*”

(3) Abszolút szerkezetben⁷. Ez egy főnévi csoportból és egy állítmányi participiumból áll. A főnévi szintagma rész-egész kapcsolatot tart fenn a főmondat alanyával – testrészt, pszichológiai vagy viselkedésbeli tulajdonságot jelöl: „*Marcheret [...] esquisse un sourire, le torse légèrement bombé...*”

(4) Elsődleges névszói állítmányként⁸, ha az ige nem *être* : a, állapotot kifejező igékkel: *paraître, demeurer, rester, sembler, avoir l’air* stb., például: „*Ma mère restait extrêmement réservée.*” b, egyéb, elsődleges névszói állítmánnyal előforduló igékkel: *vivre, sortir, revenir, s’asseoir, rentrer, arriver, mourir* stb. típusú igékkel: „*Elle en sortit complètement guéri par le docteur M.*”

(5) másodlagos névszói állítmányként⁹ a *trouver, se trouver, sentir, se sentir, voir, laisser* típusú igékkel: „*Il l’accusait d’avoir rompu le combat en le laissant complètement isolé.*” Ide sorolható az *avoir* ige is, illetve a *voilà*¹⁰ szerkezet is: „*Le voilà terriblement troublé.*”

(6) jelzős szerkezetben, ahol a participium segédige nélkül közvetlenül a főnévhez kapcsolódik: „*brise épiciée*”.

Az állapotot kifejező participium elemzése

Telikus igék

Passzív

Helland a passzív szerkezeten belül megkülönböztet egy igei és egy melléknévi passzívet. Az igeiből képezi a melléknévi passzívet, technikailag úgy, hogy a külső argumentumot törli: „*Mais je suis méchant pour Irène. Elle était délicieusement parfumée, - et de la façon que je ne préfère pour elle: violemment.*” A tipikusan melléknévi használatú, vagyis az igehez már nem kapcsolódó participiumokat is

⁵ GAIFFE 1953, 348–349.; WARTBURG – ZUMTHOR 1958, 254–255.

⁶ GREVISSE 1986, 301–313.; KELEMEN 1985, 63–67.

⁷ FRONTIER 1997, 629–630.

⁸ ARRIVÉE et al. 1986, 83–86.

⁹ DUGAS 2004, 185–195.

¹⁰ RIEGEL 1996, 454.

ide sorolja¹¹: „*Elle n'est plus complètement ouverte à ce qu'il se passe.*” A rezultatív használatú, szintén állapotot kifejező participiumok is ide tartoznak. A rezultatív olvasat a pragmatikai inferencia¹² hatáskörébe tartozik. Egyszerű jelen időre és folyamatos múlt időre alkalmazható. Az összetett ige-időben lévő igei passzív mondat az adott premisszából¹³ kiinduló, a pertinencia elvén alapuló hipotézis: *La porte est ouverte.* —> *La porte a été ouverte.* Ha azonban az események egymást követik, akkor ez állapotváltozásra utal, ezért folyamatként értelmezzük a megnyilatkozást¹⁴. Ez explicit módon *puis, quand, lorsque, ensuite* típusú kötőszavakkal valósul meg: „*Les grilles sont arrachés, les pavés sont entassés...*”, „*Elles sont ensuite fermées à la marée basse.*” Folyamatos múlt időben az időhatározó megjelenése mondat elején szintén eseményre utal¹⁵: „*Il y a quarante ans était signé le traité de Rome.*” Ha jövő időre utal az időhatározó, akkor a mondat kétértelmű marad megszakított vagy elbeszélő folyamatos múlt időben¹⁶: „*Trois jours plus tard, j'étais arrêté.*” Inkoatív, azaz kezdő elbeszélő múlt időben, annak ellenére, hogy az ige atelikus állapot, lexikális jelentésénél fogva egy folyamat kezdetére utal, ezért igeiként értelmezzük, például: *connaître*, ‚megtud’ jelentésben: „*Une foule de parents affolés se précipita à l'école dès que la nouvelle du massacre fut connue.*” Vannak olyan többjelentésű igék, amelyek konkrét és elvont értelemben használhatók: *abattre, perdre, abandonner, vider, égarer, user, paumer, ravager*. Figuratív jelentésükben lelkiállapotra vagy testi tünetre utalnak, ezért az atelikus pszichológiai igékhez hasonlóan viselkednek: „*L'arbre est abattue.*” -Igei passzív mondat, a fa kivágásáról van szó. „*Sion pleure, Sion est abattue. Mais il n'en sera pas toujours ainsi.*” - Az alany lehangolt érzelmi állapotára utal a participium. „*Il est abattu par la fièvre.*” -Elvont jelentésében a participium itt a láz miatti levert, erőtlen, testi állapotra utal. Egyes, kezdetben telikus, de statikus értelmezésű igék *par*-al bevezetett komplementuma nem ágensi, hanem okhatározói bővítmény, *grâce à, à cause de* prepozíciós kötőszavakkal helyettesíthetők¹⁷: „*Ses poumons sont rongés par le gaz.*”, „*Il est complètement séparé du monde par son innocence.*” A jelenidő a beszéd pillanatával egyidejűleg zajló eseményt is kifejezhet¹⁸: „*Le ballon est dégagé de la surface de réparation.*” (a helyszínről közvetítve), „*Votre carte est examinée.*” (egy bankautomata előtt). Jövő időben, időhatározóval állapotot fejez ki¹⁹ (kivéve *en dix minutes*): „*A huit heures, l'arbre sera abattue.*”, „*Quand tu seras complètement remis, je t'emmènerai à la Tour Eiffel.*”, „*Les vaches seront enrhumées pendant dix minutes.*”, „*Les portes seront fermées.*” -Időhatározó nélkül is állapotot fejez ki: *Az ajtók zárva lesznek.* A világról alkotott ismereteink és a gazdaságosság elve alapján nem a „bezárják az ajtókat” telikus esemény fog lezajlani. „*La commission sera formée.*” -Itt ígéről van szó,

¹¹ GARDES-TAMINE 1990, 84–85.

¹² HELLAND 2002, 79.

¹³ REBOUL – MOESCHLER 2000, 70.; 96.

¹⁴ VIKNER 1985, 102.

¹⁵ HELLAND 2002, 171–172.

¹⁶ HELLAND 2002, 176.

¹⁷ GAATONE 1998, 178–182.; MARTINET 1979, 174–175.

¹⁸ HELLAND 2002, 114–137.

¹⁹ VIKNER 1985, 109.

tehát dinamikus az értelmezés, de a következőben statikus: „*Celui-ci sera formé de chars réduits, mais très rapides.*” -Nem egy állapot kezdetére utal a megnyilatkozás, hanem magára az állapotra.

Alárendelt elliptikus szerkezetben²⁰

A, Körülmenyhatározói alárendelt mellékmondatban: idő-, ok-, cél-, módhatározói, megengedő, feltételes, összehasonlító, következményt, kivételt és kiegészítést kifejező mellékmondatokban. Például: „*comfortablement installée dans un fauteuil, elle lisait le journal*” = Tant qu'elle était confortablement installée ... (egyidejűségről van szó). „*Étant profondément endormi, je suis jeté hors de mon lit par un vacarme.*” = Quand j'étais profondément endormi ... (háttéreseeményről van szó).

B, Vonatkozó alárendelt mellékmondatban: „*La faune habituelle des ratatinés (...), entièrement définis par leurs hardes couleurs d'ardoise sale...*” =...qui sont entièrement définis... (statikus). Ha a *commencer* és *finir* intranszítív igék alanya nem élő, akkor az nem a folyamat-interpretáció kiváltója²¹: „*La fête, commencée à huit heures, se terminera à l'aube.*” = qui a commencé ... Ha az események követik egymást, akkor igéről van szó (ahogy már fent említettük): „*Le commandant Favre, tué d'une balle à la tête, le lieutenant Ray, le sous-lieutenant Rivers, gravement blessés, le sous-lieutenant Bellot, blessé mais ramené...*”. A *tuer, abattre, gifler, mitrailler, violer, étrangler, exécuter, décapiter* stb. igék nem fejezhetnek ki állapotot, anti-statikus igék²².

Intranszítív igék²³

Állapotot nem csupán a passzív szerkezet alapját képező tranzitív igékből derivált participiumok fejezhetnek ki, hanem intranszítív igék is. Ezek pronominalis igék mint *se perdre, se paumer, se déplacer, se mêler, se fendre, se tremper, se mouiller, se décomposer*. Jelen időben és folyamatos múlt időben: „...*ces possibilités de bonheur qu'elle avait gaspillées follement et qui étaient irrémédiablement perdues.*”, „*L'est complètement paumé dans ce lieu maléfique.*” Elbeszélő múlt időben is állapotról van szó, ha a tagmondatot időhatározói értékű kötőszóval vezetjük be: „*Quand le papier fut complètement mouillé, il l'alluma et écouta le grésillement.*”, „*Lorsque le cylindre fut complètement arrêté, il te déposa à terre avec une douceur où il y avait de la tendresse.*”

²⁰ A francia nyelvben háromféle alárendelés létezik: körülményhatározói, vonatkozói és kompletív. Az első kettőben a participium jelen van, értelmezésére a passzív szerkezetre jellemző megfigyelések vonatkoznak. Az utóbbi egyedi esetnek számít a participium előfordulása szempontjából – legalábbis a mértékhatározószó-melléknév kollokációk esetében -, és abból a szempontból is, hogy nem magyarázható egységesen. Az elliptikus alárendelés csak kétféle lehet, szintén a Helland-féle passzív szerkezetekkel azonosítható, és értelmezéséhez a pragmatikai eszközre is szükség van.

²¹ RIVIÉRE 1990, 153.; GAATONE 1998, 47.

²² HELLAND 2002, 172.

²³ GAATONE 1998, 48–51.

Jelzős szerkezet²⁴

A, Alapvetően olyan igék alkotják, amelyek érzékelhető – látható, hallható, tapintható, érezhető – tulajdonságra utalnak.

1. Lehetnek tárgyas igéből képzett igenevek: „*des enfants bien élevés*”, „*un jour ensoleillé*”, „*appartement meublé*”, „*derrière le rideau de gauche légèrement relevé*”, „*vin épicié*”
2. Egyidejűleg tranzitív és intranszitiv igékből képzettek: „*un passage peu éclairé*”, „*l'écrivain vieilli*”, „*le cuir durci*”, „*cheveux frisés*”, „*au moyen d'une corde qui est aussi la mèche démesurément grossie d'une lampe*”

B, Perfektív pronominalis igéből - *s'évanouir, se remettre, se répandre*, stb. - képzett jelzős szerkezetek: „*un homme évanoui*”, „*l'autre valide et complètement remis de ses blessures*”, „*les cheveux largement répandus sur le front*”, „*des monuments écroulés, sa jeunesse enfuie*”

C, Önálló kifejezések: „*journal parlé*”, „*la nuit tombée*”, „*un âge avancé*”, „*un oiseau envolé*”, „*l'un de ces roussignols avait poussé de cris parfaitement justifiés*”

Elsődleges és másodlagos névszói állítmány

Telikus igével statikus értelmezést kapnak az ebben a szerkezetben előforduló melléknévi igenevek: „*Sa femme et lui ont l'air parfaitement unis.*”, „*Il faudra vivre complètement séparés.*”, „*Cette situation s'est trouvée complètement transformée.*”, „*Du coup, me voilà complètement réveillé.*”, „*Elle a les yeux fermés.*” Ha jelen van az ágens, akkor ige a participium: „*... toute cette noire affaire m'avait paru démesurément grossie par les ennemis de l'église.*” Azonban az értelmezés a fent említett, *séparer, ronger* típusú igék használata alapján történik: „*Il aimerait [...] se sentir soulevé par une vague d'amour à sa vue, au lieu de quoi le bébé à l'arrivée ne lui semble qu'une petite larve étrangère.*” - A *soulever* ige kezdetben telikus, de az ágensi komplementum szemantikája más hipotézist von maga után. Ezenkívül, a névszói állítmányt bevezető ige szemantikája is döntő fontosságú: „*Elle en sortit complètement guéri par le docteur M.*” (statikus).

Abszolút szerkezet

Ezt a konstrukciót úgy lehet tekinteni, mint egy rövidített tagmondatot, ami megfelel az *avoir* + tárgy + elsődleges névszói állítmányból álló szerkezetnek: „*Il était étendu, les yeux clos, le torse légèrement relevé par le coussin.*” = ...il avait le torse légèrement relevé...

Atelikus igék

Passzív

Az atelikus igék közül az állapotigékről van szó egyszerű jelen időben, folyamatos múlt időben. Ide soroljuk: a, a kezdetben telikus és atelikus aspektussal egyaránt rendelkező igéket mint *caractériser*: „*Je passais d'un état nettement caractérisé d'ankylose côté gauche à un état...*”; b, Ilyenek a

²⁴ GREVISSE 1986, 783–785.; Le Nouveau Bescherelle 1984, 115–116.; MAUGER 1984, 269.

pozíciós igék²⁵ is: *recouvrir, envelopper, voiler, couvrir* stb. Ezek dupla szerkezetűek: x letakarja y-t z-vel, y le van takarva z-vel. Pragmatikai okok miatt, mivel nem lenne informatív, ezeket kötelező komplementummal használni: „*Le jardin est entouré d'arbres.*”, „*chargées d'olives qui traînent jusqu'au sol. Il m'a fallu en soulever une pour faire passer la voiture qui en est entièrement enveloppée.*”; c, A kompozíciós igék²⁶ mint *composer, former*, és a *viser, concerner* típusú igék is kettős aspektussal rendelkeznek, itt állapotra utaló példákat hozunk fel: „*la dernière était entièrement composée de documents photographiques*”, „*les socialistes étaient particulièrement visés*”.

A pszichológiai igék²⁷ atelikusak: *émouvoir, choquer, vexer, surprendre, troubler, bouleverser, décevoir, gêner*, közülük egyesek mint például *blessé* (megsért jelentésében), *vider* (elfáraszt), *retourner* (meghat) két aspektusúak. A *par* prepozíciót élő ágens előtt használjuk, a *de* előljárószt pedig egyaránt élő, nem élő ágens esetén. Mivel okhatározói értékkel bírnak, az ágens az *à cause de* kötőszóval helyettesíthető. „*je suis aussi ému par elle que l'on peut être*”, „*Liselotte était complètement désorientée par l'apparent illogisme de l'attitude de Giuseppe.*” A kognitív igék mint például *connaître*, szintén atelikusak: „*ils étaient parfaitement connus de ses correspondants*”. Ez a megnyilatkozás kétértelmű marad, ahogy a pszichológiai igék második csoportjába tartozó – *aimer, respecter, souhaiter, préférer, vouloir, regretter*, stb. - igéket tartalmazó megnyilatkozások is. Helland²⁸ ezt úgy magyarázza, hogy igei passzívok, mert van aktív megfelelőjük pl: „*Il est aimé.*” – „*On l'aime.*” Passzív kritériumnak is alávetethetők: „*Il fut respecté par le public.*” Melléknévi passzívok, mert főnévvel módosíthatók: „*un homme respecté*”, és fokozhatók mértékhatározószóval: „*Il est très respecté.*” A *connaître* ige azonban önálló melléknévként is létezik: „*tout est parfaitement connu et enregistré*”.

Kevés, folyamatot kifejező igenek mint *menacer, soigner, opposer* statikus vagy önálló melléknévi használata is van, más jelentéssel: *menacer*: megfenyeget, *menacé*: veszélyben van, törékeny.

„*J'ai vu votre âme dans un rêve, et je l'ai vu gravement menacé.*” *soigner*: gondoz, alaposan csinál vmit., *soigné*: gondozott, alapos, borsos (számla): „*Si le film se fait, la séquence sur le suicide sera particulièrement soignée.*” A feltételes módban lévő alárendelt tagmondatot időhatározóként értelmezhetjük: „ha majd a film elkészül”, ezért állapotra utal a jövő idejű főmondat. *opposer*: ellenez, *opposé à*: ellentétes valamivel. „*des milieux dont les idées étaient diamétralement opposées aux siennes*” A *fatiguer* ige állapotra és folyamatra is utalhat ágensi komplementum jelenlétében: „*Il est fatigué du voyage.*” - fárasztóan telik az utazás, - egy folyamat eredményére utal: a nap végén elfáradt.

Alárendelt elliptikus mondat:

A, „*Beaucoup plus malade que vous. Arthur se rétractait, blessé par le piètre avantage que lui laissait la comparaison.*”;

B, „*Combien de fois Omer, ému par le chagrin de ce pauvre homme, s'était arrêté devant la boutique du libraire.*”

²⁵ GAATONE 1998, 99–102, 203.

²⁶ GAATONE 1998, 106–202.

²⁷ GAATONE 1998, 98.; 204–208.

²⁸ HELLAND 2002, 140–142.

Névszói állítmány:

„Papa semble complètement retourné.”, „Fabia est descendue et je suis revenu à moi, encore bouleversé...” , „Il l'accusait d'avoir rompu le combat en le laissant complètement isolé.”, „Le voilà terriblement troublé.”

2. 2. 4. Jelző:

„Un type complètement ahuri par les événements”, „On le couchait dans le lit avec ces gestes rapides qu'ont les infirmières quand il s'agit d'un malade mortellement atteint.”

Abszolút szerkezet:

„L'âme ému et les doigts tremblants, pieux, il touche les roseaux desséchés.”

Befejezés

A célunk az volt, hogy a nyelvészeti és pragmatikai tényezőket figyelembe véve összefoglaljuk azokat a tendenciákat, amelyek alapján egy megnyilatkozásnak, mellékmondatnak vagy egy főnév+participium egységnek statikus értelmezést tulajdoníthatunk.

A probléma elsősorban a passzív szerkezetben előforduló múlt idejű participiummal kapcsolatban merült fel, ami maga után vont a passzív szerkezet tulajdonságait magukban hordozó elliptikus alárendelt – körülményhatározói és vonatkozó – mellékmondatok vizsgálatát is; másodsorban pedig a főnév+participium csoport értelmezésében találtunk szabályszerűségeket. Ezenkívül, gyakori előfordulását egyéb szintaktikai szerkezetekben is észleltük. Megállapítható, hogy ezek a participium használatára leginkább jellemző mondattani funkciók alkalmasak annak illusztrálására, hogy egy interpretáció együttesen több tényezőtől függ.

Ugyanakkor a vizsgálat hátrányaként hozható fel, hogy bizonyos funkciókról (pl. rögzült igei kifejezésekben) nem tudunk beszámolni, mert a participiumokat mértékhatározószók környezetében vizsgáltuk. A tanulmány kiegészíthető ezen egyedi esetek elemzésével, illetve a dinamikus értelmezést kiváltó tényezők ismertetésével.

Bibliográfia:

- ARRIVÉ, M. et al. 1986. La grammaire d'aujourd'hui: guide alphabétique de la linguistique française. Flammarion, Paris. Base textuelle FRANTEXT, ATILF – CNRS & Université de Lorraine. Site Internet: <http://www.frantext.fr>.
- DUGAS, A. 2004. „Les attributs du complément d'objet”: Lexique, syntaxe et lexique-grammaire. Leclère, C. Benjamins, Amsterdam.
- FRONTIER, A. 1997. La grammaire du français. Belin, Paris.
- GAATONE, D. 1998. Le passif en français. Duculot, Louvain-la-Neuve.
- GAIFFE, F. 1953. Grammaire Larousse du XXe siècle. Larousse, Paris.
- GARDES-TAMINES, J. 1990. La grammaire. Syntaxe. Colin, Paris.

- GREVISSE, M. 1986. *Le bon usage: grammaire française*. Duculout, Paris-GemblouxHELLAND, H. P. 2002. *Le passif périphrastique en français moderne*. Museum Tusculanum Press, Copenhagen.
- HELLAND, H. P. 2002. *Le passif périphrastique en français moderne*. Museum Tusculanum Press, Copenhagen.
- KELEMEN, J. 1985. *Grammaire du français contemporain*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- LEFEUVRE, Florence – NICOLE, David 2004. *La phrase nominale existentielle et la distinction aspectuelle télélique / atélique*. [http://www.d.a.nicola.free.fr/research/Lefeuve.Nicolas.Telicite/Le Nouveau Bescherelle](http://www.d.a.nicola.free.fr/research/Lefeuve.Nicolas.Telicite/Le%20Nouveau%20Bescherelle): *La grammaire pour tous: dictionnaire de la grammaire française*. 1984, Hatier, Paris.
- Le Nouveau Bescherelle: La grammaire pour tous: dictionnaire de la grammaire française*. 1984, Hatier, Paris.
- MARTINET, A. 1979. *Grammaire fonctionnelle du français*. Didier: Centre de Recherche et d'Études pour la diffusion du français, Paris.MAUGER, G. 1984. *Grammaire pratique du français d'aujourd'hui: langue parlée, langue écrite*. Hachette, Paris.
- MAUGER, G. 1984. *Grammaire pratique du français d'aujourd'hui: langue parlée, langue écrite*. Hachette, Paris.
- REBOUL, Anne – MOESCHLER, Jacques 2000. *A társalgás cselei – Bevezetés a pragmatikába*. Osiris Kiadó, Budapest.RIEGEL, M. et al. 1996. *Grammaire méthodique du français*. PUF, Paris.RIVIÈRE, N. 1990. „Le participe passé est-il verbe ou adjectif?": *Travaux de Linguistique et de Philologie* 28, 131–169.
- RIEGEL, M. et al. 1996. *Grammaire méthodique du français*. PUF, Paris.
- RIVIÈRE, N. 1990. „Le participe passé est-il verbe ou adjectif?": *Travaux de Linguistique et de Philologie* 28, 131–169.
- TOGEBY, K. 1982 – 1985. *Grammaire française*. Akademisk Forlag, Copenhagen.
- VIKNER, C. 1985. „L'aspect comme modificateur du mode d'action: à propos de la construction être+participe passé": *Langue Française* 67, 95–113.
- WARTBURG, Walther von – ZUMTHOR, Paul 1958. *Précis du syntaxe du français contemporain*. Francke, Berne.